

Минулого року наукова громадських України відзначила 120-річчя від дня народження академіка Олександра Вікторовича Топачевського (1897-1975), одного із корифеїв вітчизняної ботаніки і гідробіології.

Будучи професором і деканом Біологічного факультету КДУ ім. Т.Г. Шевченка, зав. лабораторією альгології Інститут ботаніки, згодом – директором Інституту гідробіології, О.В. Топачевський виховав плеяду висококласних фахівців, серед яких – професори і доктори наук: Н. Кондратьєва, О. Оксіюк, Л. Сіренко, Н. Масюк, М. Кузьменко, О. Мережко, В. Поліщук та ін. — автори фундаментальних праць з класичної ботаніки, фізіології водних рослин. Визначені О.В. Топачевським напрями досліджень нині є актуальними і розвиваються його послідовниками.

Досвід і практичні розробки українських гідробіологів широко застосовувались у Росії, Середній Азії, Придунайських країнах, США і Канаді. Рекомендації Інституту гідробіології, що був провідною в СРСР установою з вивчення проблеми “цвітіння” води, особистий авторитет його директора, виступи стурбованої громадськості змусили вище керівництво країни, уряд УРСР відмовитися від планів подальшого зарегулювання великих річок (зокрема, Десни), перегородження дамбами лиманів (Дніпровсько-Бузького) та Керченської протоки, будівництва каналу Дунай—Дніпро. Це врятувало від затоплення і засолення сотні тисяч гектарів родючих земель на Чернігівщині, Одещині, Миколаївщині, Херсонщині, зберегло для нащадків унікальні вітчизняні природні комплекси.

Як видатний вчений і організатор наукових досліджень, О.В. Топачевський обирався академіком-секретарем Відділення загальної біології АН УРСР; був незмінним головним редактором заснованого за його ініціативою всесоюзного (нині міжнародного) “Гідробіологічного журналу”, постійним членом редколегій іноземних наукових періодичних видань, Віце-президентом Всесоюзного гідробіологічного товариства і головою його українського відділення, членом президії Українського ботанічного товариства. Керував широким комплексом досліджень, пов’язаних з проблемою “цвітіння” води, у

яких брали участь понад 250 наукових установ з різних галузей наук — ботаніки, мікробіології, вірусології, гідрохімії та ін. Створив низку нових наукових напрямів (гідробіологія каналів, водойм-охолоджувачів, ТЕС і АЕС. Займаючись теоретичними питаннями морфології і філогенії нижчих рослин, виступив з критикою джгутикової теорії походження водоростей, сформулювавши ідею первинності амебоїдних форм.

Різнобічна наукова, педагогічна та організаційна діяльність О.В. Топачевського відзначена званням заслуженого діяча науки, урядовими нагородами. Його іменем було названо науково-дослідний корабель Інституту гідробіології НАН України.

2 листопада ц.р. о 12 годині на фасаді будинку по вул. Прорізній, 10, де у 1965–1975 рр. жив і працював академік О.В. Топачевський, буде урочисто відкрита меморіальна дошка. Цей пам'ятний знак виготовлений на Київському комбінаті «Художник» НСХ України, з граніту у техніці контррельєфу, під керівництвом Народного художника України Миколи Білика.

В урочистості візьмуть участь і скажуть своє слово природознавці, історики, письменники, учні і близькі родичі О.В. Топачевського. Чи збережеться наукова і духовна спадщина класичної школи природничих наук, залежить від кожного з нас.